

Соломія ЦЕБЕНКО

Національний університет “Львівська політехніка”,
доцент кафедри теорії права та конституціоналізму
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
кандидат юридичних наук, доцент
solomiya.b.tsebenko@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-9247-1867

ПРАВО НА ЖИТТЯ І ПРОБЛЕМА ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЕВТАНАЗІЇ В УКРАЇНІ

<http://doi.org/10.23939/law2024.44.296>

© Цебенко С., 2024

У статті висвітлюються основні позиції за і проти легалізації евтаназії як права людини на смерть з різних поглядів – соціальної, релігійної, правової та морально-етичної. Україна, будучи демократичною державою, має виконувати міжнародні акти, які вона ратифікувала, а також звертати увагу на ті тенденції, які є в країнах Європи та світу, запозичуючи позитивний досвід цих країн. З другого ж боку, наша держава має також враховувати й власний історичний розвиток, традиції, які сформувалися в нашому суспільстві, в тому числі морально-етичну й релігійну складову частину.

Звернено увагу, що у сучасний період існування людства оцінка евтаназії викликає багато протиріч як в моральному, етичному, так і в медичному просторі. Зазначено, що основна суперечність полягає у невідповідності гуманної мети евтаназії (звільнення людини від страждань) і негуманного методу її досягнення через позбавлення життя.

Вказано умови, яких потрібно дотримуватися в тих країнах, в яких законно державах можна здійснити евтаназію, а саме: лише до компетенції лікаря належить право здійснити евтаназію; стан хворого обов’язково має бути критичним; евтаназія може бути виконана лише добровільно.

Зроблено висновок, що питання легалізації евтаназії в Україні на сьогодні стає доволі дискусійним. З одного боку, є люди, які вважають, що кожна людина має право на гідну смерть і має можливість припинити свої страждання, якщо вони стають нестерпними. З другого боку, є значні етичні, релігійні та юридичні заперечення проти евтаназії. Рішення щодо можливості запровадження евтаназії на законодавчому рівні має бути зваженим і повинно враховувати суперечності, позиції міжнародних організацій, громадських об’єднань, а також загалом суспільну думку. Потенційно, якщо ж і буде колись прийнято закон про можливість легалізації евтаназії, то має бути закріплено чіткі правові механізми і гарантії, щоб захистити інтереси як пацієнтів, так і медичних працівників, водночас забезпечуючи дотримання прав людини.

Ключові слова: права людини, право на життя, евтаназія, європейські стандарти прав людини, право людини на охорону здоров’я, гідність.

Постановка проблеми. Кожна людина має право народитися і жити на планеті Земля доти, доки не відбудуться природні процеси і вона помре. І держава повинна сприяти тому, щоб людина

мала можливість гідно жити, творити, забезпечувати свої основні життєві потреби в різних сферах – від задоволення своїх життєвонеобхідних найважливіших потреб (їсти, спати, одягнутися, працювати), а також світоглядний розвиток і можливість користуватися надбаннями літератури, науки і мистецтва. Держава має створити такі умови життя, щоб людина могла скористатися своїм правом на охорону здоров'я, могла звернутися до лікарів для надання медичної допомоги і відповідно щоб природні процеси відбувались звичним природним шляхом, в тому числі і процеси вмирання. Тому на міжнародному та національному рівнях існує заборона свавільного позбавлення життя, а держави б мали провадити миролюбиву політику, засуджуючи тероризм, військові дії, окупацію територій та геноцид народу.

Право на життя є основоположним правом, яке притаманне кожній людині, і коли людина втрачає його, то всі інші права для неї втрачають будь-який сенс. Право на життя, на думку Я. Кузьменка, – це сумарне суб'єктивне право, що припускає передбачену для індивіда нормами об'єктивного права міру можливої поведінки щодо користування життям як соціальним благом у цілях підтримки свого біологічного існування і саморозвитку особистості, здійснювану індивідом за допомогою його власних фактичних і юридичних дій, з-поміж яких вимоги до інших суб'єктів права, крім держави, а також забезпеченим з боку держави і суспільства абсолютним обов'язком щодо збереження, охорони і забезпечення гідного життя [1].

На жаль, з правом на життя, правом на охорону здоров'я тісно також пов'язане питання гідного завершення цього життя, адже часто, через ненадання якісної медичної допомоги людині, вона фізично і психічно страждає, а, отже, задумується про можливість позбавлення себе життя за допомогою інших способів, не чекаючи природного завершення життя. Тому і виникають дискусії щодо можливості запровадження і легалізації завершення життя неприродним способом, а з допомогою інших осіб за бажанням особи. Незважаючи на суперечності, які сьогодні виникають у деяких вчених з приводу евтаназії, все ж обговорення цієї проблематики є дуже актуальним і становить основну частину суспільного інтересу.

Аналіз дослідження проблеми. Право на життя, питання доцільності скасування чи запровадження смертної кари, світовий досвід практики застосування смертної кари, зародження четвертого покоління прав людини, питання доцільності на законодавчому рівні закріплювати можливість припинення життя за рішенням людини, проблеми, які виникають під час легалізації евтаназії, досліджували О. Аврамова, В. Барчук, Я. Кузьменко, О. Кучмістенко, А. Лукомський, П. Рабінович, Т. Рябченко, Т. Тарасевич, Л. Теліженко, Л. Тітаренко, О. Ткаченко, С. Шевченко, Д. Шебаніц та інші.

Метою статті є розгляд позицій за і проти легалізації евтаназії як права людини на смерть з різних поглядів – соціального, релігійного, правового та морально-етичного.

Виклад основного матеріалу. Одним зі складових частин змісту права людини на життя справедливо вважають право людини померти природним способом та вимагати від держави, навколишніх людей, щоб природні процеси вмирання відбувались природно [2].

У юридичній літературі останнім часом ведеться обговорення питання про формування так званого четвертого покоління прав людини, тобто тих прав, які виникли завдяки новітнім технологіям, розробкам і винаходам, зокрема, в медицині, науці, біології, кібербезпеці [3].

Тому право на евтаназію радше належить до цього четвертого покоління прав людини. Звісно, є прихильники легалізації цього права, але є й ті, які, закликаючи до моральних, етичних, релігійних норм, стверджують, що це право не може бути закріплене в законодавстві.

Україна, будучи демократичною державою, має виконувати міжнародні акти, які вона ратифікувала, а також звертати увагу на ті тенденції, які є в країнах Європи та світу, запозичуючи позитивний досвід цих країн. З другого ж боку, наша держава має також враховувати й власний

історичний розвиток, традиції, які сформувалися в нашому суспільстві, в тому числі морально-етичний й релігійний складники. На думку М. Шебаніца, сучасний розвиток науки й техніки вступає в серйозне протиріччя з релігійними догмами та традиціями, які є в звичайному побуті людей. З погляду загальної системи цінностей, право має відповідати вимогам моралі [4].

У сучасний період існування людства оцінка евтаназії викликає багато протиріч як в моральному, етичному, так і в медичному просторі. Відповідно до досліджень науковців, евтаназія являє собою умисне заподіяння невиліковно хворій особі смерті, що було здійснено за її бажанням медпрацівником чи іншою особою у зв'язку зі співчуттям та з метою позбавити її від нестерпних фізичних страждань [5, с. 363].

Головною метою евтаназії виступає припинення тілесних та психологічних страждань особи. Зазвичай за її власним бажанням або за згоди близьких родичів у країнах, де легалізована евтаназія, можна здійснити цю процедуру.

Евтаназію поділяють на активну та пасивну. Вона зазвичай розуміється як активне втручання медичного працівника, спрямоване на припинення життя пацієнта. Це визначається як "активна евтаназія" і містить, зокрема, навмисне введення летальної дози медичних препаратів, таких як седативні засоби. Тобто активна евтаназія полягає у здійсненні таких дій, що прискорюють процес настання смерті людини. Пасивна евтаназія полягає у відмові від подальшого лікування або від'єднанні систем життєзабезпечення з метою прискорення настання смерті. У деяких випадках лікар може призначити високі дози знеболювальних препаратів, які можуть мати токсичний ефект. Через це розмежування між пасивною евтаназією та паліативною допомогою є розмитим [6, с. 251].

Існує ще одна класифікація евтаназії – добровільна і недобровільна. Добровільна евтаназія відбувається за умови, якщо пацієнт свідомо і добровільно погоджується на припинення свого життя, розуміючи правові та медичні наслідки такого рішення, і таке явище деякі європейські країни законодавчо закріплюють і дозволяють на території своїх країн. Недобровільна евтаназія можлива тоді, коли рішення про припинення життя ухвалюється іншою особою, зазвичай близьким родичем або опікуном, у ситуаціях, коли пацієнт є недієздатним або перебуває в стані без свідомості, і зазвичай стосується пасивної евтаназії, наприклад, відключення життєвої підтримки, коли вже немає мозкової діяльності.

Законодавче врегулювання евтаназії існує у таких країнах, як Нідерланди, Бельгія, Люксембург, Колумбія та Канада, де її проведення дозволено за суворих умов [7].

Легалізація цього явища як права на смерть є актуальною соціальною, релігійною, правовою та морально-етичною суспільною проблемою. Основна суперечність полягає у невідповідності гуманної мети евтаназії (звільнення людини від страждань) і негуманного методу її досягнення через позбавлення життя.

За допомогою евтаназії людині надається право вибору звільнитись від страждань чи продовжити боротьбу з хворобою. Проте водночас вона може розглядатися як потенційна спокуса для лікаря зробити вибір на користь простішого шляху і не продовжувати боротись із складними завданнями у медичній діяльності.

У більшій частині держав підстави легалізації евтаназії мають історичне підґрунтя. Саме право на смерть відоме з глибокої давнини. У деяких первісних племенах дотримувалися звичаю, відповідно до якого люди похилого віку, що вважались тягарем для суспільства, обирали смерть, йдучи з племені. Основною причиною цього була боротьба за виживання, у якій кожен представник соціуму повинен був витримувати значні фізичні навантаження.

Практика самотійного відходу з життя заохочувалась у Стародавній Греції, Спарті, була допустимою у Стародавньому Римі, проте засуджувалась у період Середньовіччя. Саме у цю історичну епоху ставлення до смерті кардинально змінилось, оскільки у зв'язку із великою кількістю епідемій значно зросла смертність людства, що своїм наслідком мало поширення ставлення до життя як до дару [8, с. 305].

У державах, які легалізували це явище як право людини на смерть, еутаназія є правомірною, якщо були дотримані основні умови:

- 1) лише до компетенції лікаря належить право здійснити еутаназію;
- 2) стан хворого обов'язково має бути критичним;
- 3) еутаназія може бути виконана лише добровільно [1, с. 252].

Варто зазначити, що легалізація еутаназії може зумовити настання негативних наслідків через неналежну діагностику значної кількості хвороб та брак коштів. Право на смерть через еутаназію суперечить праву людини на життя, тому замість її легалізації як методу розв'язання проблем держава повинна зосередити зусилля на віднайденні шляхів скорочення смертності та забезпечення гідного рівня життя навіть для тяжкохворих осіб [9, с. 119].

Прихильники легалізації еутаназії в Україні обґрунтовують її законодавче закріплення кількома аргументами, пов'язаними з правами людини, медичною етикою та соціальними аспектами.

По-перше, легалізація еутаназії відповідатиме праву особи на гідне життя і смерть. Кожна людина має право розпоряджатися своїм життям, включно з правом на свідомий вибір припинення страждань у разі невиліковних захворювань чи нестерпного болю.

По-друге, еутаназія може стати гуманним підходом до медичної допомоги для пацієнтів із термінальними станами, де лікування лише продовжує їхнє страждання без надії на одужання. Це дасть змогу уникнути зайвих страждань та зосередитися на забезпеченні комфортних умов наприкінці життя.

По-третє, легалізація еутаназії з відповідним регулюванням створить правові гарантії для медичних працівників, які в таких випадках зможуть діяти в межах закону, без ризику кримінального переслідування [10].

У нашій державі еутаназія заборонена, тому будь-які спроби допомогти піти людині з життя, навіть якщо вона звертається з таким проханням, будуть класифіковані як вбивство. В Україні ця соціальна проблема перебуває на стадії зародження, тому потребує наукового доопрацювання. Рішення щодо цього питання має бути зваженим і враховувати суперечності, позиції міжнародних організацій, громадських об'єднань, а також загальної суспільної думку.

Ми підтримуємо групу дослідників, які є противниками легалізації еутаназії як права людини на смерть. Підтвердженням цього є такі аргументи:

- 1) існує ризик, що еутаназія може стати способом вбивства через підкуп медичних працівників та суперечить клятві Гіпократу, оскільки лікар не може давати хворому смертельні лікарські засоби та показувати методи досягнення смертельного результату;
- 2) люди, які страждають на невиліковні хвороби, часто схильні до затяжних депресій, потребують психологічної допомоги, а також часто зазнають тиску з боку оточення;
- 3) сучасне суспільство перебуває у постійному розвитку, відповідно цілком імовірно, що вже за кілька років людство винайде способи подолання певних наразі невиліковних хвороб, а легалізація еутаназії створює великий ризик того, що вона може стати альтернативою та джерелом зловживань у боротьбі з невиліковними хворобами людей;
- 4) завжди існує ризик помилки лікаря під час встановлення невтішного діагнозу або призначення неправильного лікування хворого;
- 5) з погляду релігійного світогляду, це явище визнається вбивством особи.

Навіть у разі, якщо в державі буде прийнято досконалий закон про еутаназію, то однаково не можна буде повною мірою проконтролювати його виконання. Із легалізацією еутаназії цілком ймовірно є збільшення кількості передчасно померлих осіб, оскільки вбивства, що пов'язані з отриманням спадку, нерухомоті, отримають законне прикриття [11, с. 112].

Прихильники позиції не закріплювати еутаназію на законодавчому рівні вважають, що набагато кращою альтернативою еутаназії є паліативна медична допомога, яка виступає гуманним методом зменшення страждань тяжкохворих людей. Вона сприяє своєчасному та дієвому позбавленню від сильних больових відчуттів, зменшує інші прояви хвороби та покращує якість життя до

моменту настання смерті особи. Паліативна медична допомога полягає у професійному сестринському догляді у стаціонарі і вдома, наданні соціальної допомоги, психологічної допомоги хворому та його близьким, а також юридичних консультацій.

Висновки. Отже, внаслідок цього наукового дослідження ми можемо сказати, що право людини на життя є одним із основних та фундаментальних прав. Евтаназія є складним етичним і правовим питанням, яке стосується права людини на гідне завершення життя. На нашу думку, питання легалізації евтаназії в Україні сьогодні стає доволі дискусійним. З одного боку, є люди, які вважають, що кожна людина має право на гідну смерть і має можливість припинити свої страждання, якщо вони стають нестерпними. З другого боку, існують значні етичні, релігійні та юридичні заперечення проти евтаназії. Потенційно, якщо ж і буде колись прийнято закон про можливість легалізації евтаназії, то має бути закріплено чіткі правові механізми і гарантії, щоб захистити інтереси як пацієнтів, так і медичних працівників, забезпечуючи водночас дотримання прав людини. Звісно, що є свобода розсуду держави для врегулювання питання евтаназії на законодавчому рівні, однак, закріплюючи ту чи іншу можливість у формі надання певного права, людина має враховувати міжнародні і європейські стандарти прав людини, які закріплені в міжнародних актах та практиці Європейського суду з прав людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кузьменко Я. П. Загальна характеристика права людини на життя. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2014. Вип. 28. Т. 1. С. 26–30. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34324/1/ПРАВО%20НА%20ЖИТТЯ%20ЯК%20ПРИРОДНЕ%20ПРАВО.pdf> (Дата звернення: 11.09.2024).
2. Рабінович П. М., Хавронюк М. І. Права людини і громадянина: навч. посіб. К.: Атіка, 2004. 464 с.
3. Аврамова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми. *Право України*. 2010. № 2. С. 101–107.
4. Шибаніц Д. М. Сучасна проблематика теорії “поколінь прав людини” в умовах європейської міждержавної інтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2015. Вип. 31. Том 1. С. 57–61. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/4341/1/СУЧАСНА%20ПРОБЛЕМАТИКА%20ТЕОРІЇ%20ПОКОЛІНЬ%20ПРАВ%20ЛЮДИНИ.pdf> (Дата звернення: 15.09.2024).
5. Тарасевич Т. Ю. Реалізація соматичних прав людини в Україні та зарубіжних країнах: конституційно-правові засади : дис. ... д-ра юридичних наук. Київ, 2024. 479 с. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/63400/1/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20_%20%D0%A2%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87%20%D0%A2.%D0%AE..pdf (Дата звернення: 20.09.2024).
6. Лукомський А. С., Шевченко С. Л. Евтаназія як право на гідну смерть: біоетичні аспекти проблеми. *Філософія релігії та медицини в постсекулярну добу: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. К.: НМУ ім. О. О. Богомольця*, 2022. 278 с. URL: [http://ir.library.nmu.com/bitstream/123456789/7368/1/Askjccjasz%20htksus\]-%20nf%20vtlbwbyb%20постсекулярну%20добу.pdf](http://ir.library.nmu.com/bitstream/123456789/7368/1/Askjccjasz%20htksus]-%20nf%20vtlbwbyb%20постсекулярну%20добу.pdf) (Дата звернення: 11.09.2024).
7. Мойсеєнко А. Евтаназія: що, де, коли і як. *Ingenius*. 06.06.2020 р. URL: <https://ingeniusua.org/articles/evtanaziya-shcho-de-koly-i-yak> (Дата звернення: 18.09.2024).
8. Тарасевич Т. Ю. Евтаназія як форма реалізації права людини на смерть: медико-правові аспекти. *Актуальні питання у сучасній науці*. Київ, 2023. Вип. 1 (7). С. 303–313. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/3402> (Дата звернення: 20.09.2024).
9. Теліженко Л. В., Ткаченко О. А. Евтаназія як проблема сучасного суспільства: етико-правовий аспект. *Наука і техніка сьогодні*. Київ, 2023. Вип. 4 (18). С. 117–128. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/4825/4851> (Дата звернення: 11.09.2024).
10. Законодавче забезпечення права людини на смерть (евтаназія): електронна петиція Петиція № 41/001871-23еп від 13 вересня 2018 р. Кабінет Міністрів України: офіційний вебсайт. URL: <https://petition.kmu.gov.ua/petitions/1867> (Дата звернення: 11.09.2024).

11. Тітаренко Л. В. Феномен евтаназії: право на життя та право на смерть. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. Одеса, 2023. Вип. 40. С. 110–114. URL: http://apfs.nuoua.od.ua/archive/40_2023/18.pdf (Дата звернення: 15.09.2024).

REFERENCES

1. Kuzmenko, Ya. P. **Zahalna kharakterystyka prava liudyny na zhyttia** [General characteristics of the human right to life]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii PRAVO*. 2014. Vyp. 28. T. 1. P. 26–30. Retrieved from: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34324/1/ПРАВО_%20НА_%20ЖИТТЯ%20ЯК%20ПРИРОДНЕ%20ПРАВО.pdf (Accessed: 11.09.2024). [In Ukrainian].
2. Rabinovych, P. M., Khavroniuk, M. I. **Prava liudyny i hromadianyna : navch. posib** [Human and citizen's rights: a textbook]. K.: Atika, 2004. 464 p. [In Ukrainian].
3. Avramova, O. **Chetverte pokolinnia prav liudyny: postanovka problemy** [The Fourth Generation of Human Rights: Problem Statement]. *Pravo Ukrainy*. 2010. No. 2. P. 101–107. [In Ukrainian].
4. Shebanits, D. M. **Suchasna problematyka teorii "pokolin prav liudyny" v umovakh yevropeiskoi mizhderzhavnoi intehtratsii** [Current issues of the theory of "generations of human rights" in the context of European interstate integration]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii PRAVO*. 2015. Vyp. 31. Tom 1. P. 57–61. Retrieved from: [https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/4341/1/СУЧАНА%20ПРОБЛЕМАТИКА%20ТЕОРІЇ%20"ПОКОЛІН%20ПРАВ%20ЛЮДИНИ".pdf](https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/4341/1/СУЧАНА%20ПРОБЛЕМАТИКА%20ТЕОРІЇ%20) (Accessed: 15.09.2024). [In Ukrainian].
5. Tarasevych, T. Yu. **Realizatsiia somatychnykh prav liudyny v Ukraini ta zarubizhnykh krainakh: konstytutsiino-pravovi zasady** [Realization of Somatic Human Rights in Ukraine and Foreign Countries: Constitutional and Legal Principles]: dys. ... d-ra yurydychnykh nauk. Kyiv, 2024. 479 p. Retrieved from: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/63400/1/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20_%20%D0%A2%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87%20%D0%A2.%D0%AE..pdf (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].
6. Lukomskiy, A. S., Shevchenko, S. L. **Evtanaziia yak pravo na hidnu smert: bioetychni aspekty problemy. Filosofiia relihii ta medytsyny v postsekuliarnu dobu** [Euthanasia as a right to a dignified death: bioethical aspects of the problem]: materialy IV Mizhnar. nauk.-prakt. konf. K.: NMU im. O. O. Bohomoltsia, 2022. 278 p. Retrieved from: <http://ir.librarynmu.com/bitstream/123456789/7368/1/Askjczasz%20htksus%20nf%20vtlbwbyb%20постсекулярну%20добу.pdf> (Accessed: 11.09.2024). [In Ukrainian].
7. Moiseienko, A. **Evtanaziia: shcho, de, koly i yak. Ingenius** [Euthanasia: what, where, when and how]. 06.06.2020 r. Retrieved from: <https://ingeniusua.org/articles/evtanaziya-shcho-de-koly-i-yak> (Accessed: 18.09.2024). [In Ukrainian].
8. Tarasevych, T. Yu. **Evtanaziia yak forma realizatsii prava liudyny na smert: medyko-pravovi aspekty** [Euthanasia as a form of implementation of the human right to death: medico-legal aspects]. *Aktualni pytannia u suchasni nauki*. Kyiv, 2023. Vyp. 1 (7). P. 303–313. Retrieved from: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/3402> (Accessed: 20.09.2024). [In Ukrainian].
9. Telizhenko, L. V., Tkachenko, O. A. **Evtanaziia yak problema suchasnoho suspilstva: etyko-pravovyi aspekt** [Euthanasia as a Problem of Modern Society: Ethical and Legal Aspect]. *Nauka i tekhnika sohodni*. Kyiv, 2023. Vyp. 4 (18). P. 117–128. Retrieved from: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/4825/4851> (Accessed: 11.09.2024). [In Ukrainian].
10. **Zakonodavche zabezpechennia prava liudyny na smert (evtanaziia)** [Legislative support for the human right to death (euthanasia)]: elektronna petytsiia Petytsiia No. 41/001871-23ep vid 13 veresnia 2018 r. Kabinet Ministriv Ukrainy: ofitsiinyi vebseit. Retrieved from: <https://petition.kmu.gov.ua/petitions/1867> (Accessed: 11.09.2024). [In Ukrainian].
11. Titarenko, L. V. **Fenomen evtanazii: pravo na zhyttia ta pravo na smert** [The phenomenon of euthanasia: the right to life and the right to death]. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii*. Odessa, 2023. Vyp. 40. P. 110–114. Retrieved from: http://apfs.nuoua.od.ua/archive/40_2023/18.pdf (Accessed: 15.09.2024). [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 22.09.2024 р.

Solomiia TSEBENKO

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Associate Professor of the Theory of Law
and Constitutionalism Department,
Ph.D. in Law, Associate Professor
solomiya.b.tsebenko@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-9247-1867

THE RIGHT TO LIFE AND THE PROBLEM OF LEGALIZING EUTHANASIA IN UKRAINE

The article highlights the main positions for and against the legalization of euthanasia as a human right to death from different perspectives – social, religious, legal, and moral and ethical. Ukraine, as a democratic state, must comply with the international acts it has ratified and pay attention to the trends in Europe and the world, borrowing from the positive experience of these countries. On the other hand, our state should also take into account its own historical development, traditions that have been formed in our society, including the moral, ethical and religious component.

The author emphasizes that in the modern period of human existence, the assessment of euthanasia causes many controversies both in the moral, ethical and medical space. It is noted that the main contradiction lies in the discrepancy between the humane purpose of euthanasia (liberation of a person from suffering) and the inhumane method of achieving it through the deprivation of life.

The author indicates the conditions that must be met in those countries where euthanasia is legal, namely: the right to perform euthanasia is exclusively within the competence of a physician; the patient's condition must be critical; euthanasia can only be performed voluntarily.

Concludes that the issue of legalizing euthanasia in Ukraine is currently becoming quite controversial. On the one hand, there are people who believe that every person has the right to die with dignity and has the opportunity to end their suffering if it becomes unbearable. On the other hand, there are significant ethical, religious and legal objections to euthanasia. The decision on whether to introduce euthanasia at the legislative level should be a balanced one and should take into account the existing controversies, the positions of international organizations, public associations, and public opinion in general. Potentially, if a law on the possibility of legalizing euthanasia is ever adopted, clear legal mechanisms and guarantees should be established to protect the interests of both patients and medical professionals, while ensuring respect for human rights.

Keywords: human rights, right to life, euthanasia, European human rights standards, human right to healthcare, dignity.